

BALÁZS BEÁTA

„Jó nekem, hogy élsz. Szeretlek nézni,
amikor beszélsz.”

Kurdi Imre: *Áttetsző, világosszürke árnyalat* (Versek, 1982–2007)

Kurdi Imre kötete már első kézhezvételnél is szoborszerű nyugalmat, megfontolt magabiztosságot, „angyali melancoliát” (lásd borítót) és szofisztikus mélabút áraszt. „Az elszabott ruhájú angyal / épp most érkezhetett egy nagy csomaggal, / plusz még cipelheti szárnyait, / úgyhogy leült pihenni egy kicsit, / mivel eddig ilyet még úgyse látott. / Bámulja a félbehagyott világot.” Ez utóbbi világ magának a költőnek is ismerős, ebben él és alkot, persze nem önként vállalva, csupán szembesülve és elfogadva a mások által is olyan sokszor tapasztalt „százegyszer, százszor-tört varázs”-t.

„Isteni ókulán nézve” igyekszik érzékelni, s ezzel önmagától is távolítani a sosem átélt pillatok lélekdöngető súlyát.

Az angyal, mint misztikus jelkép, másra is figyelmeztethet: „a személyiséged mögötti végtelen áramok, ha hozzájuk férközöl, angyalként, ha az élet salakjait föléd halmozod, ördögként viselkednek”. Ennek fényében nyer új értelmet a címben található szürke szín: a fehér angyali, a fekete ördögi szimbólum, a szürke árnyalat pedig pont a válaszáron áll.

Olvasás nélkül is konstatalem, a sorok ritkán érnek el a lapszélig, s nehéz elhinni, hogy ez a karcsú kötet huszonöt alko-



tói év gyümölcse. Pedig ott a válasz a sorokban, hisz az alkotó – mintha maga is érezné olvasója bizonytalanságát – kérdéssel felel: „Hány év is múlt el néhány perc alatt?” S bár a kötet leginkább az időtlenség látszatát sugallja, olyan letisztult, mértani pontosságú alakzatok, tökélyre csiszolt formák jellemzik, melyek megszületé-

séhez – érthető módon – ez a negyedszázadnyi idő volt szükséges. Épp ennyi idő szükséges ahhoz is, hogy az egészből mindössze egy „félbehagyott világ” maradjon, s ebből építkezzen a verses kötet.

Bár a kötet műfaji megnevezésével kisé vitatkoznék, inkább nevezném versekből dialogizált életműdrámának, melyben minden, a műnemre jellemző eszköz fellelhető. A lírai én az elviselhetetlen létbe vetettségétől, az „új” első pillanatra megszokhatatlan különösségétől önmagának analízise révén jut el a dráma katarikus végkifejletéig, mely ugyan több, mint megkönnyebbülés, de kevesebb, mint önfeloldozás. „Egyszer majd elmúlik ez is: / ez a már fájdalomnak / is alig nevezhető, mi is, leginkább / talán hiánya / valaminek, ami volt, ha igaz, / s amire már csak úgy / emlékezünk, hitetlenkedve, mint / régi fényképekről visszanező / egykori önmagunkra, akit számtalan / réteggel takart el immár az idő.”

Ebben a mennyiség- és időorientált világban nehéz objektívnek maradni e sovány könyvecske láttán, s természetünkéből fakadóan olyan könnyen ítélkezünk, de kétségtelen, Kurdi Imre esetében remekműről beszélhetünk. Melyről ismertetőjegyei révén bátran elmondhatjuk, hogy ebben a kötetben „az alkotó és a műélvező képzelet közvetítésével, az időtlen dereng át az időbeli világba”.

A címadó idézet – alfaként az omegáig – a kötet utolsó versének zárósora. Akarva-akaratlanul a teljességben megnyugodott lezártágot sugall. A szürke szín újra felbukkanó, megkerülhetetlen jelentőségére a színszimbolika adhat választ, s eloszlatja az ezzel kapcsolatos közheyles állításokat, hiszen az elhatárolódás, egyedüllét, szabadság, titkolózás vágyára utal. A magányosság színe. Aki ezt a színt részesíti előnyben, nem akar feltűnést kelteni.

Kurdi Imre valóban nem akar kirívó lenni, a maga alabástrom formáival képtelen a céltalan túlbeszélésre, ahogy maga is fogalmaz: „elindult bennem ez a vers”. Nincsen mit magyarázni, mert legtöbbször maga a vers a történet. S vannak olyan történések az életben, amit nem kell magyarázni: „egy kapcsolat, amely idővel, negyedszázadnyi idővel, szétkapcsolódott (...) s hogy egy kapcsolat halála mindig része egy kapcsolat életének. Így lezárt”.

Mindezek tudatában és függvényében válik a kötet mindent meghatározó rendező elvévé az a bizonyos „egyes szám második személy”-jé misztifikálódott alak, aki a lírai én minden figyelmét leköti, és ezáltal beleég a versek mindegyik sorába.

„Állj az ablakhoz, és nézd az éjszakai utcát – a tenger helyett, amit soha nem láttam meg veled.”

Képzelt vagy megtörtént találkozások meghatározhatatlan ideje, a pattanásig feszült idegek játéka, a végső belenyugvás gyilkos magánya, szöfű-

karságra ítéltetett sorok rezonanciái mindannyiunkban előidézik saját életünk drámáit, megérkezés nélküli pillanatait, melyek parabolászerűen állnak előttünk és minden pillanatban új ítéletre várnak.

„Csak a fáradtság marad: a gyomorban / bujkáló nyugtalanság / a megérkezésig. És rendszerint nincs megérkezés, / csak valami őszi / spektákulum – kint felejtett / fák, katonai táborok – / mozgótájképszínház / indulás után. / És rendszerint nincsen / indulás sem.”

A fájdalom okozta kábulat minden porcikát megremegtető érzése, melyben előbb-utóbb „használódik, mondhatni szinte, lassanként a lét el”.

Semmi sem maradhat már ugyanaz, a költő több, de ezáltal kevesebb is. Olyan, mint a tó, melynek tükrét kavics fodrozza, a vízfelszín idővel megnyugszik, de a tó maga több lett a kavicsal. Ez a gondolat foglalkoztatja a lírai ént, tudja, érzi a jelentőségét: „mintha véletlenül elhoztam volna egy darabot magadból bennem”, de nem szeretne egyedül maradni ezzel az érzéssel, így természetsszerűen vetődik fel a gondolat: „A kérdés / mármint csak az, vajon én / miféle darabot hagytam ott neked / belőlem magadnak?”

A minden idegszálat megtépő felidézés, a kérdések megválaszolásának vágya, a pillanat újbóli átélése talán megváltást hozhat, mindez csak akkor járható, ha az út feketéből az áttetsző világosszürke árnyalaton keresztül a fehérig ér, nem pedig fordítva.

„A porszem kicsiny-e, vagy bennem van-e a kicsinység, mit e porszem felidéz? A hegy nagy-e, vagy bennem van-e a nagyság, mit a hegy felidéz?”

Az utolsó szó jogán teszem fel minden olvasónak a kérdést: Kurdi Imre kötete öntanulság-e, vagy bennem van-e az a tanulság, amit e verscsokor felidéz?

(Tipp Cult Kft., Budapest, 2008)